

Bollenvogels: gemiste kansen!

Het broedseizoen is weer begonnen en de vogels nestelen er driftig op los. Overal in Nederland gaan vogelliefhebbers vroeg uit de veren om vogels te spotten en te tellen. Zo ook in Noord- en Zuid-Holland: onderweg zullen ze misschien bollenvelden passeren. In dat geval zullen ze waarschijnlijk en verrast worden door de grote aantallen vogels die daar de aandacht trekken.

Tekst: Initiatiefgroep Bollenvogels
Foto: Martin van Lokven

In Nederland gaat veel beleidsmatige aandacht naar bescherming van weidevogels. Dit is begrijpelijk vanwege de belangrijke rol en internationale verantwoordelijkheid van Nederland voor deze vogels. In mindere mate worden ook in akkerbouwgebieden maatregelen uitgevoerd. De bollenteeltgebieden zijn wat dit betreft een vergeten gebied en dat is een gemiste kans. Het bollengebied is namelijk een belangrijke broedhabitat voor verschillende soorten boerenlandvogels, zoals veldleeuwerik, gele kwikstaart en patrijs: alle drie Rode-Lijstsoorten die zo goed als verdwenen zijn uit de intensieve graslanden.

WEL RUST, GEEN ETEN

In bollenteeltgebieden met voorjaarsbollen zijn de aantallen boerenlandvogels hoog, in vergelijking met bijvoorbeeld akkerbouwgebieden. Dit heeft te maken met de relatieve rust op de percelen tijdens het broedseizoen en met de dekking van het gewas. Het bollengewas is ideaal als broedhabitat en geeft al vroeg in het seizoen dekking. Helaas lijken ook in de bollengebieden de dichtheden van bepaalde soorten sterk af te nemen. Zo zijn dichtheden van veldleeuwerik, gele kwikstaart en patrijs in het Zuid-Hollandse bollengebied met ongeveer de helft afgenomen tussen 2002 en 2007 (Reijers & Balkenende, 2008). Vermoed wordt dat het gebrek aan foerageermogelijkheden een belangrijke rol speelt, maar hier is nog weinig onderzoek naar gedaan.

HANDICAPS

Bollenteelt is een kapitaalsintensieve teelt en bollengronden zijn dure gronden. Daarnaast zijn de (export)eisen voor de producten dermate hoog, dat bollentelers productierisico's

nog meer dan in andere teelten zoveel mogelijk moeten voorkomen. Dit maakt dat bollentelers extra huiverig zijn voor natuurmaatregelen, terwijl velen de vogels wel een warm hart toedragen en trots zijn op de aantallen die op hun percelen worden gevonden.

Een bijkomend dilemma is dat de huidige pakketten voor randenbeheer binnen SNL (Subsidieregeling Natuur- en Landschapsbeheer) voor bollentelers 'niet uitkunnen' en dus weinig geschikt zijn.

MAATREGELEN ONDERZOEKEN

Gezien de potenties van bollenteeltgebieden voor vele bedreigde vogelsoorten is het noodzakelijk en kansrijk meer aandacht te besteden aan de problematiek en bescherming van bollenvogels. Daarom hebben een aantal personen en organisaties uit vier bollenregio's met elkaar contact gezocht om meer te weten te komen over de bollenvogels en te komen tot werkbare beschermende maatregelen die passen binnen de bedrijfsvoering van een bollenteler. We richten ons op vier bollengebieden met hoofdzakelijk voorjaarsbloeiers: het Zuid- en Noord-Hollandse bollenconcentratiegebied met permanente teelt op zand en gebieden in Flevoland en West-Friesland met wisselteelt (reizende bollenteelt).

1: MEER GEGEVENS NODIG

De meeste onderzoeken aan bollenvogels zijn eigenlijk niet meer dan inventarisaties van broedvogels op bollenpercelen. Enkele studies laten populatietrends van bollenvogels zien. Ook over het foerageergedrag van de vogels en het voedselaanbod op de bollenpercelen is weinig bekend. Daarnaast zijn er nauwelijks studies bekend over de effecten van beheermaatregelen op bollenvogels. De meeste maatregelen die genoemd worden, worden genoemd als opties. Het ontbreekt echter aan goede pilotstudies die de effecten van moge-

lijke maatregelen op de bollenvogelstand hebben getest. Vanuit de initiatiefgroep hopen we dit jaar in alle pilotgebieden een goede nulmeting te kunnen doen als eerste stap in het onderzoek naar bollenvogels. Zo kan duidelijk worden waar in de loop van de jaren de aantallen toe- of afnemen.

2: MAATREGELEN VERKENNEN

De volgende stap is het verkennen van mogelijke maatregelen die goed zijn voor bollenvogels. Randvoorwaarde is dat de maatregelen op vrijwillige basis plaatsvinden en binnen de bedrijfsvoering passen. In het huidige beleid wordt bijvoorbeeld gesproken over wenselijke breedtes van akkerranden van 9 meter, terwijl steeds vaker vanuit de praktijk en dus 'uit het veld' naar voren komt, dat voor akkervogels als de gele kwikstaart ook smallere randen, slootkantbeheer of inzaaien van kopackers met gras of kruidenmengsels wel degelijk zinvol zijn.

3: PRAKTIJK

We willen vervolgens in een aantal pilotgebieden de effectiviteit van maatregelen in de praktijk testen. Op basis van de uitkomsten van die testen worden geschikte pakketten voor agrarisch natuurbeheer in bollengebieden ontwikkeld.

Een van de specifieke bollenvogels is de veldleeuwerik

De initiatiefgroep Bollenvogels bestaat uit Dave Dirks (Veelzijdig Boerenland), Els Zwartendijk (Zwartendijk Management voor duurzaamheid), Steven Kragten (Vogelbescherming Nederland), Nathalie Reijers (Reijers Landschapsadvies), Jan Hooegevee (ANLV Geestgrond), Truus van der Chijs (Vogelwerkgroep Tringa). Contactpersoon: Dave Dirks, Veelzijdig Boerenland 023 - 5343255, email: dirks@veelzijdigboerenland.nl